

Молода Україна

4

і чужому научайтесь і свого
не цурайтесь

Молода Україна

ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІЙ
І
ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ
ЖУРНАЛ
УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ
В СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

4

РІК ЧЕТВЕРТИЙ

ВИДАВНИЦТВО „МОЛОДА УКРАЇНА”

ЗМІСТ

Прапор і емблема ОДУМ	3
Наша Філядельфія	4
В. Голуб — Проблема освіти для молоді України	5
Т. Шумейко — The third Chapter має голос	7
Юрій Буряківець — Поезії	12
Валентина Карпова — Переможець не дістає нічого	13
Капітан-лейт. С. Шрамченко — День свята Українського моря	16
М. Орлик — ОДУМ в Австралії	20
Ан. Лисий, О. Слюсар — Батьки і діти	22
Б. Подоляк — З видань про голод в Україні	25
К. Туркало — Забутий поет	28
Лідія Горова — Вони прийшли знову	30
Яр. Славутич — Епілог	31
Ол. Одарченко — Шахмати	32

Молода Україна

Редагує колегія

Адреса редакції: P. O. Box 49. New York 9, New York.

„Moloda Ukraina” — Young Ukraine — Published by the
Ukrainian Democratic Youth Association of U. S. A.
P. O. Box 49, New York 9, N. Y.

Друкарня Ukrainian American Press, 133 East, 4th St. New York 3, N. Y.

Посвячення одумівських прапорів

ПРАПОР І ЕМБЛЕМА ОДУМ

Після довгої підготовчої праці, в м. Нью Йорку спеціально створена комісія-жюрі під головуванням Вол. Дубняка, секретар Леся Нечипорук узнала зразок одумівського прапору та емблеми, за проектом відомого українського геральдика — майора армії УНР М. Битинського. Емблема ОДУМ складається з срібного пшеничного триколоса (символ молодості, і сили української землі) вплетеного в золотий тризуб та наложеного на голубий щит. Внизу в півкруглій формі підпис: ОДУМ.

Одумівський прапор — Голубе шовкове полотнище розміром 2:3. На передній стороні одумівська емблема, з другого боку золотими буквами надпис: Об'єднання Демократичної Української Молоді. Прапор обведений жовтим облямуванням і френзлями з двома китицями на передній стороні та двома китицями на довгих шовкових шнурках при закріпленні.

Мистецьке оформлення прапора та емблеми виконав відомий український мистець-маляр Яків Гніздовський, а виготовлення закінчене в майстерні п. Ф. Бражника.

Наша Філадельфія

Вгорі. На палубі крейсера "Україна" члени філії ОДУМ підчас святкування дня моря. Серед одумівців капітан-лейтенант Української Державної Флоти Святослав Шрамченко. Зправа — Голова філії ОДУМ інж. Петро Гурський.

Внизу. Одумівці на маніфестації в день пам'яті жертв голоду 1933 р.

Проблема освіти для молоді України

Всеволод Голуб

20-го травня в школах на Україні почалися кінцеві іспити. В зв'язку з цим в советській пресі піднявся крик про „опіку партії і уряду над студіюючою молоддю, про „допомогу держави” школам та про „неосяжні можливості”, що ніби відкриваються перед молоддю після закінчення студій.

Сьогодні в тридцяти тисячах шкіл на Україні навчається сім мільйонів учнів, що знаходяться під опікою триста тисяч вчителів. Кількість учнів в окремих шкільних класах є такою:

1-ша — 3-тя класи	2.500	тисяч учнів,
4-та клас	836	” ” ,
5-та клас	1.327	” ” ,
6-та клас	1.163	” ” ,
7-ма клас	862	” ” ,
8-ма клас	107	” ” ,
9-та клас	105	” ” ,
10-та клас	100	” ” ,

Як відомо, навчання в семирічній неповній середній школі в СРСР є безплатним, з восьмої ж і до десятої класи за навчання треба платити приблизно розмір середньої місячної платні робітника. До 1940 року навчання в усіх класах середніх шкіл, як також і в університетах, було безплатним. З вищенаведеної таблиці яскраво видно, що тільки 12,4 відсотків учнів, що закінчують семирічку, ідуть на навчання до 8-ої класи, тобто, до середньої школи, закінчення якої є обов'язковим для вступу до університету. Решта, біля 88 відсотків не має змоги платити за навчання в середній школі, ніколи її не закінчує і не може потрапити до вищих учбових закладів. Отже, ця молодь є приречена політикою уряду залишатися в тій суспільній класі, в якій вона народилася, залишатися для праці на заводі, шахті чи в колгоспі. Це — найяскравіший факт про „опіку” партії і уряду над молоддю.

З тієї ж самої таблиці можна зауважити ще й інший цікавий факт, а саме помітне зменшення кількості учнів при переході з шостої до сьомої класи. Це явище пояснюється теж дуже просто. Дванадцяти-тринадцятилітніх дітей, учнів шостої класи, забирають з школи в порядку примусової мобілізації до т. зв. „трудових резервів” — ремесляних училищ, шкіл фабрично-заводського навчання, і т. п. Ця молодь не здобуває навіть неповної середньої освіти, а зразу потрапляє на фаховий вишкіл і поповнює собою ряди робітничої класи. Це — другий правдивий факт про „опіку” партії і уряду.

До старших класів середньої школи, як також і до університетів, можуть поступати діти тільки тих батьків, які можуть заплатити за навчання. Кожному мабуть ясно, яких батьків є ці діти. Не може бути жодного сумніву в тому, що синка директора треста чи дочку генерала ніколи не мобілізують до трудових резервів і немає для них ніяких перешкод кінчати десятирічку і університет. Що ці діти можуть бути нездарями, ледарями, а то й просто дегенератами, а діти робітника чи колгоспника можуть бути здібними, трудолюбивими, творчими — це партію і уряд не обходить: перші мають право вчитися і ставати спадкоємцями своїх батьків на різних теплих посадах, а другі мусять іти на завод, виконувати норми і жити в злиднях.

Чи справедливою є така система? Напевно, ні. Така система може існувати тільки в класовому суспільстві, де невеличка меншість посідає всі блага й привілеї, створені не її працею, а працею величезної більшості суспільства.

При здобутті освіти мусить бути рішальним не фактор матеріального багатства людини, а її духового багатства, її здібностей, трудолюбивості, бажання вчитися й творити. Що саме перший, а не цей другий справедливий фактор є вирішальним в СРСР, свідчить, наприклад, сам міністр освіти УРСР Г. Пінчук, який нарікає, що іспитові комісії в десятирічках „часто завищують оцінки і дають учням медалі і атстаті зрілості, хоч вони цього і не заслуговують”. А чому існує така практика? Бо батьки десятикласників є могутніми вельможами, які мають і змогу, щоб підкупити члена іспитової комісії, і владу і силу, щоб притиснути члена комісії.

Для молоді сучасної України право на безплатне навчання в усіх школах і вузах є найбільшою життєвою необхідністю. Могутня економіка сучасної України, при умові, що вона служитиме українському народові, має всі завдатки й можливості забезпечити утримання безплатних шкіл і університетів. Держава від цього ні скільки не збідніє, а натомість тільки матиме користь зі зростаючих молодих національних кадрів. Для вступу до шкіл треба завести відповідно високі по вимогах іспити, щоб на народні гроші не вчилися бездари і ледарі. В такий спосіб можна попередити загрозу переповнення шкіл безвартісними учнями і переобтяження народної скарбниці.

Безплатне навчання, свобода вибору фаху і застосування своїх здібностей на службі суспільству — мусить бути одним з найголовніших гасел нашої молоді в її боротьбі з тиранією.

THE THIRD CHAPTER

має голос

Т. Шумейко

В ці дні, коли виходить з друку наш журнал, коли в Нью Йорку відбувається Третій річний З'їзд ОДУМ, в м. Ньюарк (Нью Джерсі) 5-6-7 вересня проводить свою працю вже 20-та з черги Конвенція Ліги Молоді Північної Америки.

Автор цієї статті Теодор Шумейко є одним з активних творців і діячів Ліги. „Молода Україна” як і все членство нашої організації СДУМ вважає, що між українськими організаціями молоді в Америці мусить бути найтісніша співпраця. Стверджуємо, що така співпраця вже існує, але вона мусить бути ще більш послідовною і тіснішою.

Організації новоприбувшої молоді як ОДУМ, СУМА, Пласт, та інші, та української молоді народженої в Америці як Ліга, можуть багато взаємно себе доповнювати, співпрацювати і творити здорову, об'єднану українську громаду в вільній американській державі.

Друкуємо статтю Теодора Шумейка (з календаря „Свободи”), щоб ознайомити членство ОДУМ-у та читачів „Молодої України” з думками і поглядами української молоді народженої в Америці.

Поняття „Українська Молодь” має сьогодні в Америці таке „універсальне” значення, що його було б необхідно окреслити дещо точніше. Бо хто в нас сьогодні міг би сказати, де ця „молодь” починається і де кінчається? Чи до неї належать всі ті, що в Америці народилися, чи тільки ті — скажімо — до 20 року життя, чи, можливо, всі ті, які молодими „почуваються”, хоч би самі й 75-тку переступили?

З цієї необхідності відповідної класифікації в рядах самої американсько-української молоді й виникло кілька років тому поняття „Тірд Чептер” — „Третій Розділ”. Воно не позбавлене своєї підстави. Наші батьки, що імігрували до Америки з України, створили тут цей „перший розділ” американських українців. Народжені в Америці їхні старші діти, наші старші брати і сестри, можуть бути окреслені як „другий розділ”. „Третій розділ” творять ці „молодші брати і сестри”. Для такого розрізнення є важливі причини.

Ми, з „третього розділу”, народились, вирости і виховались тут в Америці серед цілком відмінних обставин не тільки від тих, серед яких виростили і жили наші батьки, але й наші старші брати і сестри. Тоді, як вони виховувались в першу чергу як українці і в другу чергу як американці, з нами вже було навпаки, ми виростили в першу чергу як американці. З другого боку, наші старші брати брали деяку, переважно пасивну участь в імпрезах наших батьків, але вони не мали і не знали багато дечого з того, що сьогодні ми маємо запевнене. Вони не знали, що це значить наша власна конвенція, вони не влаштовували окремих музичних фестивалів і не знали, що багато деяких українських імпрез можна поставити на загально-американському, а то й вищому рівні. Опинившись в школі, багато з тих старших наших братів і сестер не могли й англійського слова належно вимовити.

Як ідеться про „третій розділ”, то вже тільки одиницям з нас довелося переходити таку саму пробу. Бо в основному справи вже малися цілком інакше в тому часі, як ми почали ходити до школи. Першусього, за той час наші батьки вже самі відповідно устabilізувалися. Їхня вроджена інтелігенція та спосібності допомогли їм швидко перемогти головні труднощі, вивчити мову, здобути собі відповідні позиції та праці в суспільстві. Як ми доросли до шкільного віку, то наші батьки вже були теж доросли до нового життя в Америці.

Беручи до уваги всі ці фактори і зокрема кінцевий та найголовніший в цьому — другу світову війну, в якій багато з нас брало активну участь, кожний погодиться з твердженням, що наш „третій розділ” силою фактів має свій власний погляд на цілий ряд проблем, з якими нам доводиться сьогодні зустрічатися. Цей погляд засвідчується та виявляється кожного дня теж в нашому американсько-українському житті. Хоча в основному ці погляди покриваються повністю з поглядами наших старших братів і сестер, проте, не бракує теж випадків в яких приходить до розбіжності думок. І тільки відверта дискусія на тему цих розбіжностей може їх остаточно вяснити і довести в результаті до кращого розуміння між всіма категоріями американських українців.

ЯК МИ ДИВИМОСЬ НА ПРОБЛЕМУ НАЦІОНАЛІЗМУ?

Проблема націоналізму між молодими американськими українцями була завжди одним з найголовніших предметів дискусії. Бо головню в „другому розділі” є деяка кількість людей, яка, здається, ще не цілком усвідомила собі, що це власне Америка є нашим домом, нашою батьківщиною. Вони часом забувають, що ми не хочемо бути „форейнерами” (чужинцями) в нашій власній країні, що хоча кожний молодий американський українець є за вільною Україною та за її розцвіт, то Америка є для нас на першому місці. Для більшості нас з „третього розділу” саме поняття України є досить далеке. Ми знаємо багато чого про Україну, про її історію, її культуру, музику, мистецтво, і знаємо це головню від наших батьків. Ми любимо Україну, як любимо і наших батьків, і нас болить кожна вістка про її терпіння. Ми глибоко відчуваємо всі ті тортури та знущання, що їх зазнає наш український нарід від червоного гештапо і без сумніву всі ми разом та кожний з нас зокрема бажав би якнебудь цьому зарадити. Ми теж і практично намагаємося всіляко допомагати українській справі та українському визвольному рухові. Але ми це робимо виключно з нашого американсько-українського становища, бо як американці, ми маємо право і обов'язок допомагати нашим знедоленим українським братам. При цьому ми теж свідомі, що коли б ми не були американці, тоді не тільки що ми не могли б українцям допомагати, але й самі потребували б цієї допомоги. Тому нам видається облудною поведінка тих людей, які живуть, працюють і заробляють в цій країні та які практично завдячують їй все і при цьому ставляють її на другому чи на якомусь там місці. Ми переконані, що тільки будучи добрими американцями, ми можемо стати теж кращими українцями.

ВАЖЛИВОЮ ДЛЯ НАС ПРОБЛЕМОЮ Є ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЖИТТЯ

Організаційним американсько-українським життям взагалі, а нашим власним зокрема більшість нас з „третього розділу” почала інтересуватися відносно недавно. Звичайно, багато цих молодих людей вже і раніше чували і знали про такі українські організації як Український Народний Союз та деякі інші, але ніхто з нас ними особливо не інтересувався. Для нас вони виглядали за великі, за далекі і занадто ділові. Аж з хвилиною, як ми почали співати в наших українських хорах, як почали танцювати наші українські танці, як почали зустрічатися в спортивних змаганнях з нашими друзями з інших громад, тільки тоді почали ми ясно здавати собі справу з користей активної участі в нашому зорганізованому житті та в наших американсько-українських організаціях.

Наслідком такого пізнання було, що ми почали приступати до місцевих організацій та клубів, а з часом почали творити і свої власні. Ми опісля переконалися, що наш клуб об'єднаний з іншими клубами в стейтову організацію і вже найбільшою подією було, як всі наші місцеві і стейтові клуби оформилися в краєву **Лігу Української Молоді Північної Америки**. На цьому організаційному тлі ми несподівано ствердили, що наше українське походження є для нас великим багатством. Ми маємо так багато більше від інших народів, бо „своїм” ми називаємо не тільки все американське, але й багату українську спадщину від наших батьків.

Це пізнання і ця свідомість надали нового характеру та нового розгону в розвитку наших власних організацій. Ми не поповнимо не-

скромності, стверджуючи, що на цьому нашому пізнанні в рамках „третього розділу” скористали всі, від малої танцювальної групи з шістьох осіб починаючи, а на великому Українському Народному Союзі кінчаючи. Ми, в „третьому розділі”, з кожним днем збагачуємося новими українськими вартостями, а наші батьки і „старші брати” в першому і другому розділах з черги поширюються та ростуть новими американськими надбаннями.

ЯК МИ ДИВИМОСЯ НА РЕЛІГІЙНІ СПРАВИ?

Релігійні справи були для більшості з нас вже від самого зарання нашої молодості найбільш заплутаною проблемою. Досягнувши шкільного віку, ми вже в школі довідалися, що не кожний з нас є тої самої релігії. В цьому ми не бачили нічого злого, бо з книг історії ми рівночасно вчилися, що наші американські предки жертвували своє життя за те, щоби могли мати в Америці свободу віровизнань. Тому ми теж вважали за певне, що кожний з нас має право робити і поступати так, як поступає. З науки релігії ми засвоїли собі Божі заповіді, а між ними і закон „любити ближнього, як самого себе”. Як хтонебудь в нашому щоденному житті цю засаду заперечував, ми йому її відповідно пригадували.

Але з хвилиною, як ми підростили та як багато з нас приступило до різноманітних місцевих організацій, ми були дуже заскочені, як довідалися про релігійні антагонізми між старшими людьми. Ми ніяк не могли збагнути, чому деякі з цих старших наставляли, щоби ми не зустрічалися, щоби не співали, не танцювали, не змагалися спортивно та не брали участі в соціальних культурних і т. п. імпрезах разом з іншими молодими американськими українцями тому, що вони іншої релігії. Для нас було більше ніж несподіванкою, як нам зачали причіпати всілякі назви тільки тому, що ми намагалися респектувати ті засади, що їх навчали поодинокі релігії разом і кожна зокрема. А ми держимось засади, що „без огляду на те, яку хто віру визнає, він має правду, якщо він цю віру визнає та її практикує чесно”. Ми майже ніколи не приділюємо будьякої уваги атеїстам, яких, до речі, навряд чи можна б між нами знайти. Ми пізнали і переконалися, що в спільних зустрічах ми можемо обговорювати кожну проблему, включно з нашими особистими переконаннями і віруваннями, та що ці дискусії ведуть тільки до ще більшого взаємного розуміння, толеранції і співпраці.

„ТРЕТІЙ РОЗДІЛ” І НОВІ ІМІГРАНТИ

Сьогодні вже в кожній українській громаді в Америці є багато нових імігрантів зі спустошеної війною Європи. Між цими новими імігрантами є велика, якщо не більша частина молоді і це з черги видвигає проблему відношення між новоприбулими та між нашим „третьім розділом”.

Ясно, що від новоприбулих ми сподіємося чогось нового в галузі наших українських заінтересувань. Досі багато з нас вважали себе дуже сильними в українстві. Ми пишалися знанням української мови та української культури, хоча й здавали собі справу з різних наших недостач та недомагань під цим оглядом і завжди були готові наші знання доповнювати та збільшувати. З приїздом нових імігрантів тут насуваються всілякі можливості, хоча досі ці справи ще не прибрали бажаного під кожним оглядом корисного напрямку.

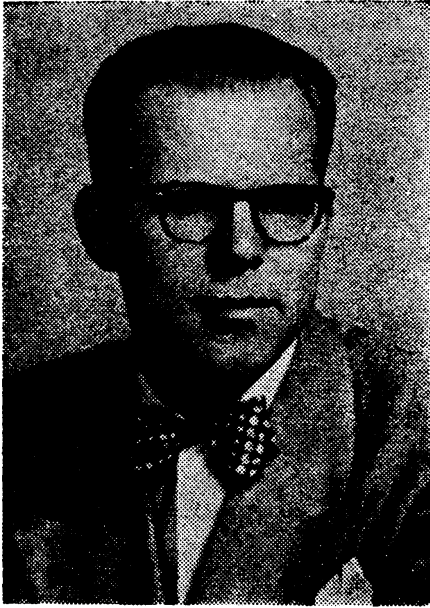
Крім великої кількості нових імігрантів, що приїхали до Америки і не без успіху „вживаються” в наше життя та приймають за свій наш спосіб життя, трапляються випадки коли нові імігранти в більшій чи меншій мірі відкидають його, а нас забагато критикують. Можливо, що ми з „третього розділу” під цим оглядом більше твердолобі і в нас є менше терпіння, ніж в наших старших братів і сестер та в наших родичів. Це, можливо, є причиною, чому деякі речі та справи, звязані з новими імігрантами, нас іноді непокоять.

Ми здаємо собі справу, що багато з цих нових імігрантів не розуміють наших звичок і звичаїв. Ми свідомі, що для них це є нова країна і новий нарід та що їм забере багато часу, заки вони зможуть повністю достосуватися до нашого життя. Бо ж хіба нема таких наївних, які думали б, що це країна повинна достосуватися до них. Проте, трапляється, що цього розуміння і виrozumіння вимагається дещо забагато.

Ці, що приїжджають до нас, мусять здавати собі справу, що їм треба достосуватись до нашого суспільства і до нашого життя та відповідно до того поступати. Ми здаємо собі справу та беремо до уваги всі їхні дотеперішні переживання, але ми теж свідомі, що нашим батькам доводилось ще важче в перших початках після їх приїзду до Америки. Теж багато з нас самих пережили останню війну на всіх світових фронтах і на власній шкірі пізнали теж всі труднощі воєнного часу. Тому нові імігранти не повинні вимагати від нас забагато зрозуміння, а краще йти на співпрацю в існуючих наших організаціях і в той спосіб поступово входити в наше життя. Ми з „третього розділу” пишаємось тим, що зробили і чого досягнули наші батьки тут в Америці. Ми пишаємось і ми вдячні їм за те все, що ми сьогодні тут маємо і ми свідомі, що того всього вони добились виключно твердою працею своїх рук і умів. Тому нас болить, коли іноді від того, чи іншого нового імігранта ми не чуємо жадного признання, тільки критику та невдоволення. Тільки спільною працею і спільною забавою ми можемо досягнути повного порозуміння. Як іде про „третій розділ”, він без сумніву завжди радий і готовий до такої співпраці.

ВИСНОВКИ

В цій короткій статті заторкнено тільки дуже побіжно та дуже малу частину тих усіх проблем, з якими сьогодні доводиться зустрічатися „третьому розділові” американсько-української генерації. На підставі багатьох фактів і з усіх частин країни можна твердити, що цей „третій розділ” в цілій своїй масі виявляє щораз більшу активність та охоплює щораз більше ділянок нашого суспільного життя. Конвенції Ліги Української Молоді Північної Америки, Ліги Української Католицької Молоді та Організації Православної Молоді є тільки відзеркаленням цілості тої роботи, що проявляється безліччю фактів в щоденному житті. „Третій розділ” в Америці і Канаді долучує свій голос до загального та усіх розділів української іміграції на американській землі. Всі вони сьогодні говорять найсильнішою і найголоснішою мовою, бо мовою діл.

Юрій Буряківець — б. матрос київського Торговельного Флоту. Автор збірок „Слово про Україну”, „Зірниця”, „Листки соняшника”, та великої поеми „Ворон”. Поет Божого обдарування, і тільки дійсність і війна, не дали можливості стати йому другим Рильським. Майбутнє Буряківця ще папереду. Поет в розквіті сил.

ЧУЖОЗЕМЦІ

Ні, для мене не є ви чужинка,
Зовсім іншу по вас впізнаю.
На Карпатах цвіте материнка,
Як і в нашім дніпровім краю.
Ви зірвете її для забави,
Загадково всміхнувшись чомусь.
Може, я по засніжених, травах,
На Полісся своє повернусь.
Буде серця прискорений клекіт,
Зашумить материнкою в'яз,
І кохана близька і далека,
Нагадає, всміхнувшись, про Вас.

1944 р.

ВЕСНЯНИЙ ВІТЕР

Шуміла зеленню земля,
В хлібах ховалися дороги.
Ми заблудилися в полях,
Не знали, йдем куди й для чого.
І я з тобою пригадав,
Коли в садах п'яніли віти...
Тоді серця нам схвилював
Весняний і бентежний вітер.
Не кинув він і влітку нас:
Удвох у полі ми блукали.
В осіннім листі бачу в'яз,
Де ми з тобою попрощались.
І я задумався на мить:
Минуло все, чим жив на світі...
Невже так юність відшумить,
Як відшумів весняний вітер.

1943 р.

Переможець не дістає нічого

„Старий і море” — Ернест Гемінгвей, „Лайф”, 1 вересня 1952.

Валентина Карпова

„Молода Україна” послідовно ознайомлює своїх читачів з американським культурним життям. Присвячуємо цю статтю найвизначнішому американському письменнику Ернсту Гемінгвею. Авторка статті молода українська журналістка Валентина Карпова є постійною співробітницею нашого журналу, студіює в Колумбійському Університеті і є членом філії ОДУМ в Нью Йорку.

Оповідання чи коротка повість „Старий і море” — новий твір, з яким Гемінгвей виступив перед читачем після жорстокого критичного осуду його останнього твору „Через річку в дерева”, виданому в 1952 р. Короткі нотатки, що вже з'явилися сприводу виходу в світ цього нового твору, вважають його, коли не найкращим з усього досі написаного автором, то принаймні одним з його кращих творів.

В чому ж вартість цього маленького, всього на 27.000 слів, твору? Безперечно, в його глибині. Він ще раз доводить, що Гемінгвей що простіший — то складніший, що стисліший — то глибший.

Оповідання „Старий і море” — одною ланкою того самого ідейного циклу творів Гемінгвея, до яких моттом є: „Переможець не дістає нічого”, але воно дещо відмінне своїми стилістичними засобами. Лишаючися вірним своїм принципам простоти, лаконічності, навіть індиферентності розповіді, розповіді, яка нагадує спокійну течію, під поверхнею якої бурлить вир, автор цього разу втягує читача в той вир завдяки якимсь спеціальним індуктивним емоціям, які він уміє витворити навколо цілком простого епізоду. Для конденсації відчуттів і емоцій автор не вдається цього разу до тих технічних засобів, якими він користувався в інших творах, як скажімо, роля ремінісценцій в рамках кількох годин актуальної дії і кількох фраз у „Снігах Кліманджаро” або „Батьки і сини”, роля коротких стакато-речень в „Непереможених” або „Вбивцях”, чи роля інших його мовно-стилістичних прийомів.

В оповіданні „Старий і море” простою мовою розповідається простий епізод. Старий рибалка, після вісьмидесяти-п'ятиденної невдачі на ловах, впливає геть далеко в море і на його линву ловиться така велика риба, якої він сам не може подолати. Єдиний вихід лишається — чекати поки риба знесилиться. Але поки дійде до того моменту, риба пливе і тягне за собою човен. Знемагаючий від спраги, голоду, втоми на протязі двохдобової мандрівки у постійному напруженні і небезпеці, рибалка зрештою все ж забирає рибу, але не може взяти її у човен і змушений волокти її у воді. У постійній боротьбі з акулами, що шматують його з трудом здобуту здобич, він до берега довозить лише самі кістки.

Цілковито уникаючи пригодницьких елементів, Гемінгвееві вдається непослабно інтригувати читача; цілковито уникаючи сентименталізму, він створює образ повний тепла й ліризму, що глибоко зворушує; без усякої акцентації моментів небезпеки, страждань, трагізму ситуації, він дає їх гостро відчувати; без натяку на алегорію він уміє збудити цілий ряд їх.

З моменту, коли починається змагання двох істот: людини і риби, яка з ходом оповідання перетворюється в повноцінну дієву особу, доля якої хвилює читача такою ж мірою, як і доля рибалки, зростається і йде паралельно з іншими мотивами, властивий і іншим творам Гемінгвея, мотив античної трагедії — приреченості. Приречена на загибель красень-велетен риба продовжує свою боротьбу. Старий Сантяго виконує не лише ту роллю, що її виконує хор в античній трагедії, який знає наперед долю героя — „Рибо, — сказав він, — я дуже люблю і шаную тебе, але я тебе вб'ю ще поки скінчиться день” — він є одночасно і знаряддям, яким доля виконує свій присуд. В ньому на мить зароджується сумнів щодо непохитності цього призначення: „Може я не мусів би бути рибалкою? — думав він. Але я для цього народжений”. Він усвідомлює себе лише часткою в цьому зарані визначеному механізмові буття, в цьому безконечному і безглуздому знищенні одним одного. „Ти вбиваєш мене, рибо... Але ти також маєш право. Я ніколи не бачив більшої і кращої, чи відважнішої і шляхетнішої істоти, як ти, брате. Йди і вбий мене. Я не зважаю, хто, кого вб'є”.

„Риба також мій друг, — думає він далі... Але я мушу її вбити. Який я радий, що ми не мусимо вбивати зорі. Тільки уявити собі, коли б кожного дня людина намагалася вбити місяць, — думав він. — Місяць тікає. Або уявити собі, як людина кожного дня намагається вбити сонце? Все таки ми вродилися щасливі, — думав він.” В цьому наївному тоні осуд безглуздості цілої філософії і явища вбивства звучить ще сильніше, ніж він звучав в „Убивцях”. Але Андерсен з „Убивців” у тому ж становищі, що й риба. Він має загинути від руки вбивці, який не має до нього ніякого особистого зла і не має з того ніякого особистого задоволення. „Він ніколи не мав нагоди зробити щось супроти нас. Він навіть ніколи не бачив нас. Ми вб'ємо його для товариша. Щоб тільки прислужитися товаришеві” — відповідає убивця на запит, за що він хоче вбити Оле Андерсена в „Убивцях”. „Я ніколи не чув і не бачив такої риби, але я мушу її вбити”, — каже старий Сантяго в „Старий і море”.

Проблема смерті, як явища неминучого, не відступного — найпекучіша проблема для Гемінгвея і він торкається її майже в кожному своєму творі, довівши її до цинічної моторошності в оповіданні „Натуральна історія мертвих”. На тлі цієї жорстокої неминучості — смерті, приреченості до неї кожного, вбивство, як таке, виглядає ще проти-природнішим. Воно то жорстокіше і безглуздіше, що переможець нічого не знає, як Мануель у „Непереможених” не має ніякої користі з убивства бика, так не має її і Сантяго в „Старий і море” з перемоги над рибою, бо смерть стоїть за їх власними плечима. Чи варта перемога тої ціни, яку за неї платиться? Чи ціль виправдує засоби? Сантяго робить висновок, що, ні. „... йому стало шкода великої риби, що вона не має чого їсти і що він має її вбити. Скільки людей нагодує вона, — думав він. Але чи вони гідні того, щоб її їсти? Ні, безперечно, ні. Немає жодного, хто був би гідний їсти її, виходячи з її вдачі, поведінки, з її величі”. Але людина так заплуталася в створених життям і самою

нею обставинах, що не може з них вийти". Я не розумію цих речей, — думав він. Але добре, що ми не мусимо вбивати сонце, чи місяць, чи зорі. Досить того, що ми живемо над морем і вбиваємо наших вірних братів."

І ще епізод з рибалкою і рибою перегукується з відвічною життєвою мудрістю, вкладеною в формулу казкових образів рибалки і риби і інших, формули безглуздості погоні за чимсь надмірним, непосильним, може за тим, що зветься щастям чи славою, чи ще чимось іншим, і з якого у висліді всіх життєвих перипетій досягається лише його уламків; за для чого страчено все і недосягнуто нічого: „переможець не дістає нічого”.

Може це маленьке оповідання викликає ще й більше невеселих алегорій, але його настрій, хоч і песимістичний, все ж не занепадницький. Воно сповнене гуманізму.

День Свята Українського Моря у Філадельфії

Капітан-Лейтенант Фльоти Святослав Шрамченко

З травня 1953 року у Філадельфії в залі Св. Володимира при вул. Джермантовн філія ОДУМ влаштувала Свято Українського Моря.

Як давній ініціатор самого свята, автор цих рядків може підкреслити високий культурний рівень цьогорічної імпрези саме в 35-ліття свята Української Державної Фльоти, і вже напевно в перший раз в Америці, таке гідне відсвяткування цього дня.

Хор ім. Кошиця під керуванням п. С. Шевченка розпочав Свято відспіванням американського гимну, після цього заступник Голови Філії ОДУМ п. інж. Петро Гурський (тепер Голова Філії — Ред.) привітав всіх численно присутніх на святі. Саме в день 35-ліття піднесення українського прапора Чорноморською Фльоатою, підкреслив виховне значення старих шляхетних українських державницьких традицій серед української молоді, плекання яких є одним із завдань ОДУМ-у, щоб таким чином в молодих серцях розвивалася віра в силу духа і непоборність української нації. П. Гурський закінчив привітання побажанням, щоб серця всіх присутніх, полинувши мріями в минуле, по програмі

цього свята наповнилися ще більшою любовю до Батьківщини та до рідного Чорного моря зі Славutoю Дніпром.

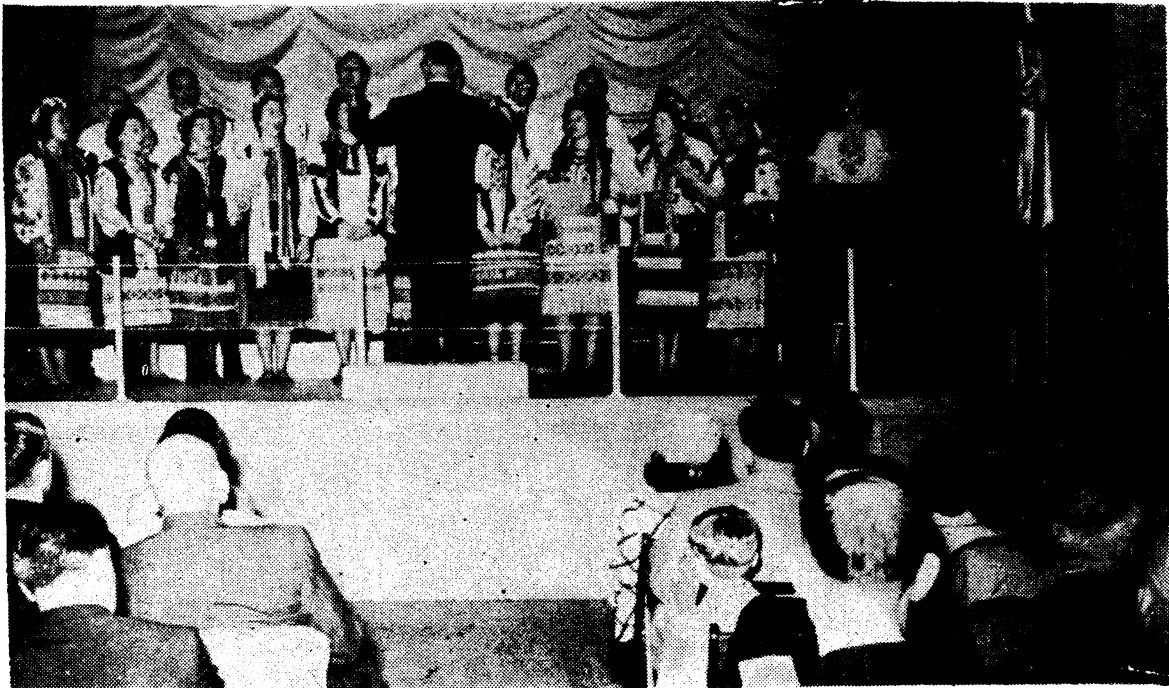
Далі хор виконав „Вилітали орли” Гайворонського і на добре поставленому музичному фоні цього ж хору відбулася мелодекламація „Гамалія”, муз. Біликовського в виконанні п. Ніни Ганін, які зробили чудове враження на присутніх, тим більш, що виконувались на сцені — палубі корабля на тлі бурхливих хвиль моря.

Автор цих рядків, який виступив з доповіддю, довго не міг прийти до слова через оваційні оплески, зустрінутий по береги заповненою залю. Автор торкнувшись проблеми значення моря і Фльоти для великодержавности України, згадав самий момент піднесення українського прапору Чорноморською Фльоотою 29 квітня 1918 року, коли 35 літ тому ціла Чорноморська Флота цим виявила свою приналежність до матері України, а особливо підкреслив святочність самого моменту піднесення прапору на кораблях, розповівши в подробицях, як воно відбувається, і під кінець ствердив, що ідея українського моря таки поступово доходить до українських сердець, хоч суходільна психіка сидить ще глибоко майже в кожному українцеві.

Після цього наш найславніший бандурист-композитор Григорій Китастий, який завітав на це Свято з Нью-Йорку, був зустрінутий довгими і голосними оплесками і виконав свою „Думу про Симона Петлюру”, за яку присутні зробили йому велику овацію, а маленька Люба Лідкевич піднесла букет квітів. З великим успіхом далі п. Китастий виконав „Музичний момент”, „Сатира на дворянку” і ліричну пісню на текст Ніни Лушної.

Далі виступав відомий співак баритон Анатоль Радванський, який під акомпанімент п. Лідії Бульби, виконав „Жита”, муз. Гнатишина, „Щастя” — муз. Бобикевича, „Не цвіти буйним цвітом” — нар. пісня в обробці Фоменка, за що заслужено одержав рясні оплески.

Член ОДУМу Віктор Юрченко з успіхом виконав на фортеп'яні „Ноктюрн” Шопена, а після цього відбувся виступ тенора доброї шко-

„Гамалія” в виконанні Ніни Ганін в супроводі хору.

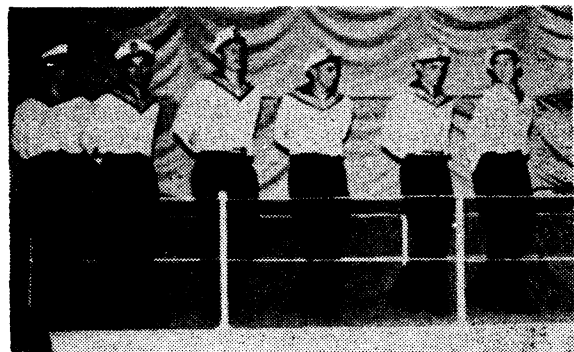
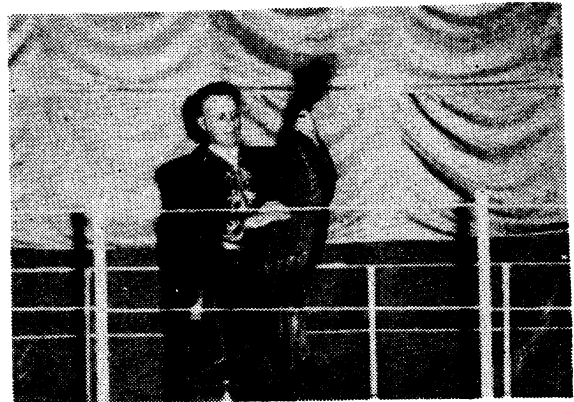
ли Олександра Неділка, який з душею і фахово, як і належиться доброму майстрові оперної сцени, виконав Думку Степового „Куди ж ти згинув рідний краю”, „В душі моїй” — невідомого композитора і „Дніпро” — муз. Глушкова. Тут треба підкреслити музикальність і високо-патріотичний зміст чудових творів, які виникли в підсоветській дійсності і які сміло можна поставити далеко попереду всяких українських романсів і пісень, які виникли в інших сучасних умовах життя українського народу і вже особливо на еміграції.

Слідуючою точкою програми свята був традиційний морський танець „Матльот”, виконаний групою танцюристів-хлопців і дівчат ОДУМу під проводом п. М. Крейера, знаного авторів цих рядків, ще з його постановок цього ж танцю в двадцятих роках в Європі — в таборі інтернованих Армії УНР в Каліші.

На закінчення свята одумівці показали інсценізацію „Чорне море” з піднесенням українського воєнного прапору-копії з державного оригіналу, який знаходиться з 1918 року у автора цих рядків. Інсценізація — слова і мистецьке оформлення п. Володимира Мельника. Музика поеми „Море” п. проф. Зої Маркович під її акомпаніментом. Виконавці: Надія Філіпів, Оксана Панасюк, Петро Гурський і Дмитро Одрин виконували прекрасно. Саме піднесення прапору повільно, як на дійсному кораблі під звуки українського гимну „Ще не вмерла Україна” залишило в учасників глибоке враження.

Велика зала була переповнена так, що ті, що спізнилися мусіли вже стояти. Свято вшанували своєю присутністю представники всіх центральних установ і організацій як УКК, ЗУАДК, ОБВУА і інші.

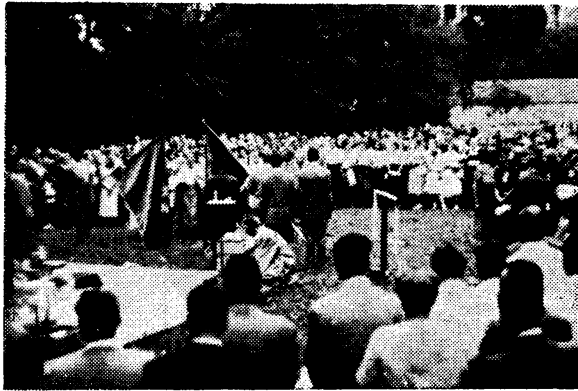
Філії ж ОДУМу і його управі належиться признання за таке вміле зорганізування цієї імпрези, так потрібної для нашої молоді, яка дійсно мусить виховуватись в дусі наших старих державницьких традицій.

Матльот в виконанні одумівців

Григорій Китастих на святі моря.

Капітан-лейт. С. Шрамченко виступає перед одумівцями.

Посвячення прапорів

Зустріч ОДУМ США і Канади

8-9 серпня ц. р. в Канаді в м. Ст. Катерінс — недалеко від Ніагарського водопадку відбулась зустріч ОДУМ США і Канади, на якій відбулось посвячення одумівських прапорів.

На зустріч зібралось понад 4000 учасників молоді і старшого громадянства. Відправив Службу Божу і посвятив прапор Архiepіскоп Михаїл в асисті духовенства. На жаль, не вдалося за браком часу виконати багатотисячної мистецької програми, до якої готовились філії ОДУМ США.

Зустріч була великим об'єднуючим кроком на шляху розвитку ОДУМ і залишить мило і приємне враження в її учасників.

Прикро вражало лише те, що одна партія на кожному кроці старалася показати свою зверхність і опікунство над ОДУМ-ом, хоч ОДУМ не одноразово вказував, що ніякої партійної опіки не потребує.

Ще прикріше те, що вже після зустрічі, деякі партійні органи описали цю подію в вигідному для їх партій світлі, зовсім викрививши справжню дійсність, та намагаючись вихвалити лише своїх партійців, хоч вони до зустрічі нічим не спричинилися.

Що ж відноситься до ОДУМ в США, то найбільш активну участь в підготовці Зустрічі взяли Валентин Поливко — голова і Володимир Мартинюк — заступник голови ньюйоркської філії.

Володимир Дубняк — голова ОДУМ в США і член конкурсної комісії, що перевів виготовлення прапорів, Леся Нечипорук — секретарка Гол. Упр. ОДУМ, Олександр Сіверський — культ.-осв. реф. Гол. Управи, Ілько Кручко — організатор мистецької програми, Петро Матула — організаційний реф. Гол. Управи, та багато членів Управ і філій ОДУМ серед яких слід особливо відзначити інж. Петра Гурського — голову філії в Філадельфії і Петра Китастого — голову філії м. Дітройт та пп. о. Склонного, п. Бориса П., та п. Чумака з м. Сиракюз.

Українська демократична молодь в Австралії

Михайло Орлик

Пригадується той час, коли група молодих патріотів, в які входили пп. М. Меншун, М. Кузьменко, О. Півень і Павлюк, обговорювали як організувати молодь, яка є поза СУМ-ом та яка визнає демократію й стоїть на засадах УНРади. З вірою, що цю молодь можна об'єднати і зробити її корисною для української визвольної справи, вони стають ініціаторами створення ОДУМ-у в Мельбурні і 22. 6. 1952 року скликають установчі сходи демократичної української молоді, на яких було створено перший осередок ОДУМ-у в Австралії.

Обрана Управа ОДУМ-у в Мельбурні негайно приступила до розгорнення праці. Було зорганізовано декілька літературних вечорів, на яких виступали відомі діячі, як проф. Дмитро Чуб, В. Лещинський, а також самі члени ОДУМ-у з рефератами і літературними творами. Влаштовано було вечір присвячений Героям Базару, реферат на якому читав Голова ОДУМ-у п. М. Кузьменко.

ОДУМ в Мельбурні працює не лише в межах своєї організації, а також і на зовнішньому форумі. Було зорганізовано з рамени ОДУМ-у декілька радієвих передач, допомога Суспільній Опіці, Пласету, Школі й ін. Кожний ОДУМ-івець підписався на Позику Визволення України та сплатив свій національний податок, крім того приймає активну участь в академіях і інших імпрезах. При осередку ОДУМ-у зорганізувався драматичний гурток, який підготовляє п'єсу д-ро Ф. Мелешка „Трьома шляхами”.

Управа ОДУМ-у, яку Центральний Комітет ОДУМ-у уповноважив стати Тимчасовою Головною Управою ОДУМ-у в Австралії, почав розгортати свою діяльність і поза межі Стейту Вікторії й Мельбурну. Таким чином було організовано другий осередок ОДУМ-у в Аделайді (стейт Південна Австралія).

12 лютого 1953 року голова Тимчасової Головної Управи ОДУМ-у в Австралії п. М. Кузьменко спеціально був виїхав до стейтів Нових Південних Валів і Квінсленду, щоб в згаданих стейтах створити осередки ОДУМ-у.

Свою місію Голова ОДУМ-у закінчив вдало. Було створено гурток ОДУМ-у в Брізбані, головою якого обрано п. Л. Гнатенка і в Сіднеї (стейт НПВ)), головою якого є п. Петро Раенко.

Зосталося організувати ОДУМ лише в одному стейті, який найдалше віддалений від Мельбурну, а саме в Перті (Вест Австралія). Пороблено заходи, щоб ОДУМ створити і в Перті і є надія, що в скорому часі по всій Австралії буде створено ОДУМ.

Тимчасова Головна Управа ОДУМ-у в Мельбурні робить вже заходи для скликання Першого З'їзду демократичної української молоді в Австралії, де остаточно буде завершено процес організації Об'єднання Демократичної Української Молоді в Австралії і в історії ОДУМ-у появиться нова сторінка про працю і життя демократичної української молоді в найдалшій частині світу — в Австралії.

Ігор Рибальченко, Ігор Замятий, Євген Мельниченко, виконують тріо. Своїми виступами перед американцями та українським громадянством ця одумівська трійка здобула велику популярність.

Бачинський — молодий, Ол. Кривоніс, Юрій Савченко за працею в домівці ОДУМ

Група одумівців що виступала на концерті студентів університету в м. Ньюбрансвік і в Місіонерському Клубі Крайслера в Нью Йорку. Танок виконують Леся Нечипорук і Ніна Онищук.

Батьки і діти

В попередніх числах нашого журналу ми друкували статтю Всеволода Голуба „Батьки і діти”, що знайшла широкий відгук серед наших читачів. Починаючи з цього числа будемо містити найбільш цікаві думки в порядку дискусії.

До Редакції „Молодої України”:

Дозвольте зайняти слово в дискусії над статтею Всеволода Голуба „Батьки і діти”, яка містилася в двох числах нашого журналу. Аналіза нашого покоління, виложена в цій статті, є оригінальна, дотепер ніким в цей спосіб не розроблена, і з мого погляду є абсолютно правильна. Багато про нас, колишню підсоветську молодь говорилося, писалося, сварилося, напевно цього буде ще більше. Невже ми дійсно такі скомпліковані?

Ця ситуація нагадує мені картину старенької няньки, яка, тримаючи на руках здоровезну дитину, намагається зацікавити її своєю казкою в той час, як дитина пручається, рветься і пнеться з протягненими руками до відкритого вікна, крізь яке в кімнату заглядають гіллячки свіжорозквітлої вишні. Нянька не хоче зрозуміти, що свіжорозквітлий цвіт вишні багаточікавіший дитині, ніж її старі, утерті і тисячу разів повторювані казки. Отже, висновок: „Паскудна дитина! Чого вона хоче?”...

В чім річ? Чому ми виявилися такою проблемою для наших батьків? Мені здається, що автори-батьки в більшості є занадто суб'єктивні, ґрунтують свої аналізи на особистих враженнях, індивіду-

альних спостереженнях, емігрантській нетиповості.

Не варто переконувати авторів зза Збруча — для них ми взагалі якийсь зачарований Сфінкс, якого вони ніколи не зрозуміють, якщо не проживуть з нами тієї доби, тих років, які створили нас і надали нам тих незрозумілих для них, загадкових властивостей. Вони хочуть бачити нас такими, які самі є, а якщо ми не такі, то значить пропащі, і т. д.

Але що з нашими батьками? Вони також, опинившись з нами на еміграції, морочать собі голову над тією ж проблемою. Бідні батьки!!! Дехто з них відмахується від нас руками і ногами, інші (більшість) є з нами і інстинктивно боряться за нас проти тих, хто на нас безнадійно махнув рукою. Їх обвинувачують, що не змогли виховати дітей своїх так, як було б краще для добра України з погляду тих, хто вважає нас пропащими. Я не можу обвинувачувати наших батьків. Що вони могли зробити? Вони ж були відігнані від нас тими, котрих я назву „власть імущими” і котрі, зі смертю в руках, замкнули нашим батькам рота, створили „залізну завісу” між батьком і сином, старшим братом і молодшим. Це ж вони загнали наших батьків чи старших

братів на Соловки, Караганду, Колиму, чи в стіни Лубянки. Це ж вони поставили їх під загрозу знищення і тим самим ізолювали їх від власних дітей. Що ж ми можемо тепер від них вимагати?

Ну, а що сталося з молоддю? Вона помітно підросла, почала штурмувати науку, пішла на заводи, фабрики, і зовсім несподівано для своїх „опікунів” стала „мятежною”. Не дивлячись на ізоляцію від батьків, не дивлячись на повну владу над нею тих „власність імущих”, молодь не завагалася взяти за зброю при першій нагоді і повернутися проти тих „власність імущих”. В чому ж тут сумнів? Де ж тут пропаша? Безперечно, що були розбіжності, були такі й такі патріоти, були ідейні комсомольці чи комуністи, були й такі, що тільки вбиралися в цю шкаралу-пу.

Чи ж я можу вважатися пропашим, якщо я хочу бачити свою Україну не такою, якою її хочуть бачити еміграційні отамани? Та мені здається, що і ці панове вже мусять тепер перебудовувати свої застарілі позиції, припиняти розповідати казки, і починати боротись за таку Україну, в такому вигляді, як ми їх переконали.

Інша річ, Всеволод Голуб не згадав про ще одне покоління молоді, покоління, що було дітьми ще під час війни, а тепер доходить двадцятого і вище року. Що з тією молоддю? Я говорю тут виключно про емігрантську молодь, а не про тих, що лишилися вдома. Тут наші батьки, наша еміграція має дійсно поле до писання і пра-

ці. На жаль, наші батьки не зуміли повернутися назад до своїх дітей після того, як були відігнані. На жаль, наші батьки поволі тратять свій авторитет над своїми дітьми. На жаль, ця молодь показує ознаки загублення українського ґрунту. Не можна назвати це просто американізацією. Я б хотів назвати це поганою, помилковою американізацією. Бо є ще й добра „американізація”, тобто та, котра дає можливість молодим людям вибитися в життя, стати добрими спеціалістами, перейшовши школи, і в той же час не забути своєї України, тобто, залишитися в повному розумінні українцями. Ми маємо приклади доброї і недоброї американізації поміж нашою старою еміграцією. Частину Україна навечно втратила, інша ж частина є добрим прикладом для нас, як поєднати український патріотизм з американським громадянством.

У випадку еміграційного покоління нашої молоді багато наших батьків виявилися безплідною „євангеліською смоковницею”. Про цю молодь я маю так багато прикладів тут на місці, що навіть відчуваю якесь неприємне зневір'я і одночас злість на наших безплідних батьків, що часом навіть не можуть навчити своїх дітей української мови, хоч самі вважають себе патріотами, політиками, борцями за Україну. Але про це займу слово колись другим разом.

8. 6. 1953

Міннеаполіс, Мінн.

Анатоль Лісий

До Редакції „МУ”:

...Поновлення обговорення питання ідеології, світогляду та психіки нашої підсоветської молоді в Вашому журналі є дуже на часі, бо питання це, після дискусій в німецьких таборах та двох Мюнхенських студентських ідеологічних конгресах, залишилось всеодно не розв'язаним. Важливість цього питання очевидна — без знання підсоветської молоді, яка сьогодні становить собою щонайменше третину української нації, будування політичних національно-визвольних концепцій може бути згори призначене на провал.

Статті В. Голуба, хоч і побудовані, як

видно, на фактичному матеріалі, є все ж занадто суммаричні й синтетичні, а аналізи в них мало. Правда, здається, що центром його уваги було з'ясування ідеологічно-світоглядових різниць між різними поколіннями, між „батьками” і „дітьми”. Наголошення цих різниць є правильним і мабуть для кожного самозрозумілим. Але для остаточного змалювання образу нашої молоді підкреслення цієї різниці є далеко невиспачаючим. Треба проаналізувати саму молодь, залишивши батьків в спокої. Молодь наша напевно не є одноцільною, в ній існують окремі соціальні групи, групи професійні. Напевно існує

різниця між дітьми партійців і дітьми звичайних трудівників, між молоддю робітничою і студентською, між молоддю сільською і молоддю міською, і т. д. Бажанним би було, щоб В. Голуб зосередився на цьому питанні і зібрав би більше фактичного матеріалу та щоб написав на цю тему нову статтю.

Важливим і вірним є підкреслення в статтях В. Голуба того факту, що наша еміграційна молодь, яка походить з радянської України, за роки перебування на еміграції вже на стільки змінилася, що її не можна вважати тотожною з молоддю цього ж самого віку, що залишилась на Україні. Це звичайно, дуже прикрий факт для нашої еміграційної молоді, бо, якщо вона колись повернеться додому, то буде почуватися вдома мабуть так, як в 1941 році бандерівці на Великій Україні.

Хочу звернути увагу ще на такий факт. Років зо два тому, делегація Гарвардського університету переводила в Європі в Д. П. таборах опитування емігрантів, щоб

встановити бодай приблизно факти про психологію підсоветської людини. Опитували і молодь. Потім в „Нью Йорк Таймс” була надрукована стаття д-ра Бауера, члена цієї комісії, в якій він писав, що підсоветська молодь виявилася не здатною до мишлення, тупою, дикою, і що взагалі її психіка, це тільки „бленк майнд”. Ця цілком невірна і образлива для нашої молоді стаття американського психоаналітика не знайшла ніякого відгуку серед нас. Кого опитував д-р Бауер конкретно, з ким він розмовляв, на підставі яких показників зробив він такі справді дикі висновки, ніхто не знає. Відомо, що справжньої підсоветської молоді на еміграції є дуже мало і може д-р Бауер зовсім її не зустрів. Але навіть і про ту молодь, що тільки народилась на Україні, а виростала й оформлювалась в діпівських таборах, не можна сказати такої „ерунди”.

З пошаною,

О. Слюсар

Нью-Йорк

Наш приятель відомий український поет Леонід Полтава з композитором М. в Парижі.

Його поему починаємо друкувати в наступному числі „Молодої України”.

З ВИДАНЬ ПРО ГОЛОД В УКРАЇНІ

А. Височенко: „СССР без маски”, Буенос-Айрес, Українське Видавництво „Перемога”, 1951, 200 стор.

Дм. Соловій: „Стежками на Голготу” Частина перша. Винищення в Україні мільйонів людей терором та штучним голодом у 1929 — 1933 роках. З переднім словом д-ра Матвія Стахова. Нью-Йорк-Детройт-Скрантон, Видання „Української Вільної Громади в Америці, 1952, 88 стор.

Дослідник суспільної та економічної історії України пореволюційної доби, особливо доби становлення та ствердження диктатури Сталіна (1930-1933 р. р.), приступаючи до опрацювання синтетичного огляду цієї доби, безумовно натрапить на кричущий брак конкретних, реальних матеріалів і документів. Бракує не тільки систематизованих і вичерпних офіційних советських матеріалів і документів (урядових постанов, ухвал та розпоряджень, матеріалів партійних з'їздів та їхніх ухвал, матеріалів і документів судових процесів, вичерпних статистичних даних про всі ділянки суспільного, господарського та культурного життя тощо), але солідних всебічних і об'єктивних свідчень сучасників цієї доби. Бракує особливо мемуарної літератури такої ваги і формату думки, як скажемо, польська сучасна мемуаристика.

Відповідним еміграційним ченникам і навіть нашим науковим установам давно пора питання організації різних матеріалів про цю нашу найновішу добу поставити на належний рівень і приділити йому відповідну вагу. Нам як повітря бракує якнайбільше свідчень селян, робітників, інтелігентів і священників всіх віровизнань. Нам конче потрібні характеристики і по можливості біографічні дані не тільки про видатних письменників, учених, мистців, але й політичних і державних діячів УРСР, що добрим або злим відзначилися в цю тяжку добу нашої держави і народу.

Книжка А. Височенка „СССР без маски” має чимало дуже цікавих фактів, спогадів і спостережень. Автор, досить активний український журналіст, справді був серед виключних обставин і оточення, багато бачив подій, зустрічав чимало видатних советських і партійних діячів, мав нагоду спостерігати їх характер, культурний рівень, слабкі і добрі риси. І, що головне, автор уміє цікаво розповідати, а ракурс його особистого бачення советського світу — людяний, об'єктивний і в основному правдивий. Отже ніби книжка має всі дані бути доброю книжкою серед найновіших наших видань цього роду.

Але на превеликий жаль це не так. Автор, маючи багатющі факти особистих спостережень, маючи правильний погляд на советську дійсність, не заглибився в них, не обдумав їх, не вмотивував належно їх. Підійшов до них поверхово („Донецькі зустрічі”, „Душа і чобіт”, „Коли на шиї хомут”) звівши місцями дуже важливі факти до пересадного шаржу анекдоти („Не на своєму місці”). Розділи, присвячені так зв. „змові” Тухачевського і винищенню генералітету СССР („Він мав розстріляти Сталіна”, „Під прапором Тухачевського”) більше ніж сумнівні щодо фактичного матеріалу і загальної характеристики питання.

Автор переповідає думки, настрої і навіть плян змови та соціальну програму Тухачевського, складену із шести пунктів. Хоч автор каже, що це йому розповідали „офіцери колишньої Московської пролетарської дивізії”, але в світлі серйозних дослідів і мемуарів (Вальтер Гаген „Таємний фронт — організація, керівники і діяльність”) — німецькою мовою вийшов в Австрії 1950 р., цикл статей „Тайни НКВД” Л. Норда — людини причетної до високих військових советських кіл, — що були надруковані в російській газеті „Русская Мысль” в Парижі за 1950 р., стаття Б. Николаєвського „Тай-

на дела Тухачевского" і уривки із Вальтера Гагена, що видруковані в місячнику „На рубежі" ч. 1 за 1951 р. і багато інш.) це виглядає дуже не поважно.

Найприкріше вражає те, що автор час-то дуже самовпевнено вживає дат, тверджень і навіть імен діячів як точних і саме собою зрозумілих, а насправді при простій перевірці це все не відповідає дійсності. В розділі „Хто мислить — той вмирає" (ст. 66) автор пише про розмову київських кореспондентів з Мануїльським і зазначає. „Згадана розмова мала місце на сцені вокального залу київського радіокомітету в 1932 р. Тоді Мануїльський приїхав був... чистити партійну організацію головнішої області України". Тут усе не відповідає дійсності. Пом'ять зрадила авторові. У 1932 році не було жадної чистки і Мануїльський не приїжджав до Києва. Тільки 10 грудня 1932 р. ЦК ВКП (б) прийняв ухвалу про чистку партійних організацій („Правда" 11 грудня 1932 р.). Чистка розпочалась тільки з 1933 р. Мануїльський приїжджав до Києва і на зборах київської парт-організації робив доповідь „Завдання чистки Київської парт-організації" 28 травня 1933 р. (див. „Вісті" ВУЦВК від 5 червня 1933 р.).

Так само в розділі „Секретар ЦК КП(б) У", розповідає, правда, про дуже цікавий момент в історії України 30-х років, коли на Україну прислали трьох нових диктаторів Н. Хрущова, М. Бурмистренка і Д. Коротченка, він зауважує „Перший і третій були відомі, вони працювали секретарями Московського обкому партії, а ось прізвище другого (М. Бурмистренка, П. Б.), навіть редактори провідних комуністичних газет зустріли вперше". Про нього ніхто нічого не знав, і навіть, як то звичайно водиться, для популяризації серед населення не було подано його офіційної біографії" (ст. 76).

Все це знову не відповідає дійсності. 28 січня 1938 р. „Вісті" видрукували повідомлення про призначення Хрущова і Бурмистренка секретарями ЦК КП(б)У і тут же подали короткі біографічні дані про обох.

Кумедне звучить, коли він називає Шліхтера Олександр Олександрович. В багатьох публікаціях (зокрема в списку

ЦК КП(б)У, видрукованому 4 червня 1937 року у „Вістях") ініціювали Шліхтера стоять всюди О. Г. Отже це в жадній мірі не може бути Олександрович.

Звичайно пам'ять людська обмежена. Ніхто не вимагає, щоб автор все пам'ятав. Але вимагається елементарного журналістичного сумління і нічого не твердити категорично, коли немає на це твердих і певних свідчень.

Зазначені вище хиби і легковажність автора підривають довір'я до книжки в цілому, яка має чимало дуже цікавого і повчального матеріалу. („Новітні Адами і Еви", „Бунт бабів", „Так роблять советських патріотів", „Занадто пересічна постать", „Таємнища зеленого капелюха", „Суспільні контрасти", „Без золотої середини"). Якби автор серйозніше поставився до свого завдання, ми мали б дуже вартісну книжку про підсоветську українську дійсність передостаннього десятиліття.

Зовсім відмінне враження справляє книжка матеріалів, опрацьованих проф. Дм. Солов'єм. Це вперше маємо хоч невеликий, але до купи зібраний, прокоментований і солідною бібліографією підпертий матеріал про суспільні відносини й економічний стан в Україні доби колективізації.

Автор, відомий нашій еміграції з багатьох інших публікацій на цю ж тему (див. його „Голгота України", друкована в „Українському Голосі" в Канаді за 1951 і 1952 роки та багато інш) визначається сумлінністю у висновках і солідністю в аналізі зібраного матеріалу.

Книжка „Стежками на Голготу" складена з оповідання скитальця Івана Климка про те, що діялось у Федіївській сільраді Решетилівського району на Полтавщині, в 1929 — 1933 рр., і з цілого ряду свідчень і фактів як українців так і чужинців. До цього додано: 1) „Реєстр селян с. Будьонівки на Харківщині", що загинули під час голоду 1932 — 1933 р. р., складаний групою селян цього села і опрацьований Д. Солов'єм, 2) Загальна картина акції та кількість жертв, 3) Чого коштувала Україні акція Московського Політбюро по запровадженню „колективізації", 4) Звернення до читачів, які під час другої світової війни чи після неї зму-

шені були покинути Україну, 5) Показник деякої української і російської літератури, що стосується теми.

Вже самий перелік тем і розташування матеріалу показує його важливість і актуальність.

Не можна не відзначити надзвичайно важливого і майже ігнорованого українською емігрантською публіцистикою, висновку, що його робить автор, на підставі матеріалів з живих свідків-селян с. Будьонівки. Аналізуючи цифрові факти вимирання селян від голоду в 1932 — 1933 р. р., автор приходить до висновку, що основними жертвами цього сталінського голодового терору були не куркулі, не нетрудовий елемент, як це пропагандивно,

прикриваючи свій злочин, подавала і подає советська преса, а трудове (бідняцьке і середняцьке) селянство. 98% смертей від голоду належить саме біднякам. Це страшні факти, яких особливо боїться Кремль. Недаром вся його гігантська пропаганда і наукова машина працювала й працює, щоб ці факти сховати. І велика заслуга Дм. Соловія, що він саме на цьому зробив наголос у своїй вельми корисній книжці, а велика подяка належить „Українській Вільній Громаді в Америці”, що уможливила видання такої книжки. Сподіваємося, що це тільки початок цілої серії подібних видань.

Б. Подоляк

3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Забутий поет

Михайло Лебединець, діяльний і активний поет та новеліст доби революції, на сьогодні вже є настільки забутий, що я, навіть, пишучи свій нарис „Жертви грудневої трагедії” (Молода Україна, чч. 1-2 за 1953 р.) не вважав за потрібне згадати про нього як про письменника, а згадав лише в загальному списку жертв „кіровського терору”.

На цю мою незаслужену негацію Михайла Лебединця інж. Туркало відгукнувся своїм дуже цінним і цікавим спогадом, що друкується нище. Я, прочитавши ці спогади прийшов до думки, що моя негація М. Лебединця, як поета і нозел'ста, є не заслуженою. Що обов'язком нашим є тепер, коли ще не зовсім пізно, зібрати і занотувати все що можливо про життя і діяльність того покоління діячів і мистців українського слова, яке хоч часами і дуже помилялось і йшло хибними шляхами, проте робило це в глибокому переконанні, що саме так воно найкраще служить українському народові. Його (цього покоління, майже на сто відсотків, трагічна смерть в боротьбі з ворогом і від руки ворога українського народу найкраще свідчить про це.

Михайло Лебединець належить до покоління Гната Михайлевича, Василя Чумака, Андрія Заливчого, Василя Еллана. Тобто до того покоління, яке сформуло свою свідомість політичних діячів і мистців слова вже в революцію 1917 року. Це була високо обдарована група української молоді, яка свою активну ідейну участь у великому українському національному відродженні поєднувала з поетичною і мистецькою діяльністю. „Літературно Критичний Альманах” і „Універсальний Журнал” — 1918 року, „Мистецтво” — 1919 року і „Шляхи Мистецтва” — 1921 року — це той шлях на якому зростала нова пореволюційна українська література. Імена Якова Савченка, Дмитра Загула, Олексі Слісаренка, Павла Тичини, Михайла Семенка, Валеріяна Поліщука та багатьох інших пізніше знаних і славних поетів наших, мистецькими смаками, стилем і напрямком органічно пов'язані з появою саме цих місячників. Пов'язано з ними й ім'я Михайла Лебединця.

Він був автором багатьох новел і поезій, що друкувалися в усіх тих згаданих вище місячниках. Частина із цих своїх новел і поезій, що друкувалися він встиг

зібрати і видати в двох збірках: „Пасма життя” (новельки). Збірка перша 1919, Київ, і „Вікно розчинене” (нозельки), 1922, ДВУ, Харків. Поезії окремою збіркою так і не вийшли.

Новелі М. Лебединця це типова для того часу і середовища імпресіоністично-символічна поезія в прозі. Нервово-напружена, ритмічна, сюжетна, і тому не диво, що в спогадах інж. Туркала вони збереглися як поезії.

Чим пояснити, що після 1922 року Михайло Лебединець зовсім відходить від літератури і вже до самої своєї трагічної смерті в грудні 1934 року в підвалі НК-ВД, нічого не написав? Точних даних про це не маємо. Відповісти на це можна тільки здогадом. Нам здається, що причина лежить в глибокій суспільній депресії і

розчаруванню, яка охопила була таку чулу й ідейно вразливу людину, як Лебединець після 1922 року. Одні, як М. Хвильовий, М. Яловий, О. Шумський тощо затамували це гірке розчарування в пристрасній літературній полеміці, в активній мистецькій та політичній боротьбі, другі, як М. Лебединець, Л. Ковалів, М. Панченко та інші — замкнулись у собі, зійшли добровільно з політичної арени, обмежились вузьким колом наукових чи інших інтересів і затаїли в душах своїх нерозгадані темні думи. Чи була їх смерть від руки енкаведистського ката в якійсь мірі розгадкою цих їх дум, чи просте виключення із життя тих, що голови не схилили і були під підозрою, — на це сьогодні годі цілком певно відповісти.

Б. Подоляк

Михайло Лебединець

політичний діяч і поет

(спогад)

З Михайлом Лебединцем я познайомився влітку 1919 року через свого земляка-подолянина Володимира Ковердинського. Тоді М. Лебединець був Народним Комісаром Юстиції Української Радянської Соціалістичної Республіки (УРСР). Його дружина Марія Венедиктівна (прізвища не пригадую, але воно було інше, аніж його) була Народним Комісаром Соціального Забезпечення УССР, чи як тоді звався в народі — „Собез”. Не можу з певністю сказати, але з багатьох ознак, правдоподібно, вона була жидівка, але дуже добре українізована й досконало говорила українською мовою, без акценту.

Михайло Лебединець був високий на зріст, середньої будови, із темним волоссям, що чималою чуприною покривало його голову, і трохи закручувалося в хвилясті кучері. Обличчя мало не зовсім правильні риси, було трохи скулясте, і загалом не відзначалося красою, але було енергійне і вольове. Вдачі був сухуатої й твердої, але, як українська душа, добрий і згідливий у побуті. Тоді йому було ро-

рів із 30. Ні бороди, а що найголовніше, вусів він уже тоді не носив і був завжди голений. Тембр голосу мав баритональний, грубуватий. Говорив не дуже швидко, але, як полеміст, був неабиякий.

Подружжя Лебединців жило на Софійському майдані, — першому біля воріт до подвір'я Софійського Собору. У них у помешканні я був один раз. Це було якесь барське, реквізоване помешкання, де вони займали дві кімнати.

Майже ціле літо 1919 року щонеділі ми разом їздили кудись на прогулянку, здебільшого до Пущі-Водиці, де жило тоді подружжя Валентина Садовського, з яким і Лебединці і В. Ковердинський були в приятельських стосунках. До речі буде зауважити, що дружина В. Садовського була дуже гарна — писана красуня. Та й сам В. Садовський був не поганий, блондин, середнього зросту. Під час цих прогулянок ми мали багато часу для розмов.

Під час цих прогулянок ми мали багато часу для розмов. Змісту розмов тепер я не можу пригадати, але вони здебільшо-

го точилися на політичні теми. Тоді ще більше-менше вільно було висловлювати свої погляди, тим-то я, як антикомуніст, доводив М. Лебединцеві неприслнність і згубність комуністичного ладу для України. Твердо засів мені в пам'яті момент, коли в процесі однієї суперечки я, відповідаючи на якусь синтенцію Михайла Лебединця, зауважив, що з його слів випливає таке, що коли б встав тепер з могили Карло Маркс, то його довелося б розстріляти. На це, не задумуючись, він сказав: „і розстріляли б”.

Тоді ж, улітку 1919 року, Михайло Лебединець дав мені книжочку своїх віршів, що щойно вийшла була з друку. З цього я довідався, що він не тільки політичний діяч, а й поет. Назви цієї книжочки не пригадую, але деякі з них мені, пригадую, подобалися.

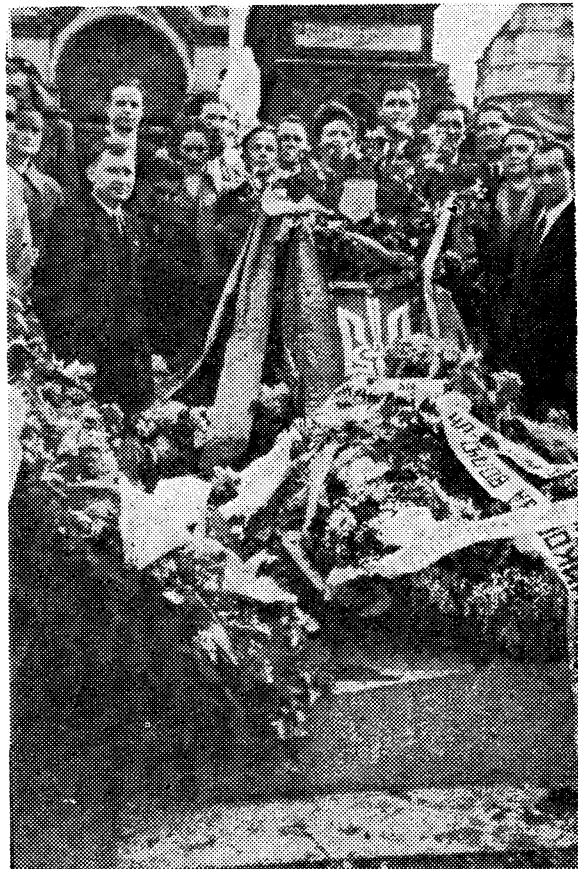
31 серпня 1919 року Київ із заходу зайняло українське військо, а через годину, а може й одночасно зі сходу зайшло Денікінське військо Добровольчої Армії. Українське військо під натиском денікінців відійшло знову на захід і я 2 вересня вий-

шов з Києва також на Захід, згубивши з ока Михайла Лебединця. Пізніше я знову зустрівся з ним 1921 року на судовому процесі Всеволода Голубовича. Це був процес українських есерів, що відбувався в Купецькому зібранні. На цьому процесі за другого прокурора після Михайлика був Михайло Лебединець. Його прокурорська промова за часом була вдвоє, або навіть втриє коротша за Михайликову. Він, як і Михайлик, вимагав суворої кари підсудним. Він тоді приїхав був з Харкова. Це була коротка з ним зустріч і після того я вже ніколи більше його не бачив.

У міжчасі між 1919 і 1921 роками Михайло Лебединець був українським консулом у Варшаві. Про це пізніше казав мені В. Ковердинський, який працював у нього в консульстві, а потім бував у мене. Через років із вісім я чув, що Михайло Лебединець був директором Одеської Опери. А 1934 року я прочитав у газеті його прізвище в списку розстріляних після вбивства Кірова. Це було десь 15, 16 або 17 грудня 1934 року.

К. Туркало

Недавно в Парижі делегація ОДУМ склала вінок на могилі сл. п. отамана С. Петлюри. На знімці, одумівці та група українських громадян на могилі С. Петлюри.

РЕЦЕНЗІЇ

Іван Лобода: „Вони прийшли знову”, роман, Вінніпег 1953 р., ст. 133.

Щойно вийшовша в світ книжка Івана Лободи „Вони прийшли знову” дуже відсвіжила тематику української еміграційної літератури. Сюжет цієї книжки небуденний, він взятий з фінсько-советської війни 1939-40 рр. Автор, мабуть, сам учасник цієї війни, бо щиро й природньо передає читачеві її страшну дійсність. Так писати може тільки очевидець.

Все, що так старанно приховувалося „родіною” від людей в час тієї незабутньої кривавої різни, холодно й жорстоко виходить на поверхню в цьому творі. Ось ми бачимо батальйони українців, білорусів, казахів, що бредуть в снігу, штурмуючи лінію Маннергайма, та, проте, „занадто дорого платили вони за кожний забраний метр фінської землі”, каже автор. Уся долина біля Виборга покритася трупами, побагровіла від крові, у повітрі висів страшний, нелюдський крик конаючих. Такі картини штурму. Бійці ненавидять своїх комісарів та політруків, які ховаються по затишках, а бійців посилають на вірну смерть. Багатьох з цих погоничів забрав переповнений по вінця людський гнів — бійці стріляли політрукам в потилицю. Багато лиха завдавали й морози: хто виходив живим з штурмів, або кого оминула куля фінського снайпера, того прикінчувала сувора природа півночі. До цього всього ще тяжкі, коженденні переходи, маневрування, що виконувались на накази розгубленого командування. Тяжкий душевний стан бійців автор передає з великим чуттям. Потроху люди заламувались і тоді вже ніякі сили не могли примусити їх мовчати й терпіти. У багатьох тоді порозв'язувались язики. Люди починали розуміти, якою безглуздою є ця війна, хто винний в її розв'язці і за що ця війна ведеться.

Коли закінчилася війна, то червоноармійців, що побували в полоні у фінів, московський уряд всіх заслав на Сибір. У здемобілізованих бійців, при повороті додому, ще раз відкриваються очі на дійсність. Вдома вони зустрічають т. зв. „от-

ветственных работников”, тобто вельмож-бюрократів, що маскувались і ховались від фронту. Замість пошани і вдячності вони нагороджують фронтовиків зневагою, погордою, презирством. Автор дуже вдало змальовує одну таку сцену, коли фронтовик зрозумів „хто править нашою безкласовою державою”, хоч за це й довелося йому йти знову на північ, пиляти тайгу.

Твір Лободи в загальному вдалий, цікаво написаний, а по тематиці вищитковій в нашій літературі. Проте має він і деякі слабості. Ніяк не зрозумілою є назва роману. Хто до кого прийшов знову, чи російська армія в Фінляндію, чи енкаведисти за фронтовиками, чи ще хтось до когось, читач не вгадає. Варто було б зменшити кількість політичних декларацій героїв твору, а натомість спробувати передати цей самий зміст в звичайній людській мові, в змалюванні фактів, картин, подій. Автор цд міг зробити, бо в деяких випадках таки показав свою здібність. А це підвищило б мистецьку вартість роману. Робити політичні висновки треба залишати читачеві, а не вставляти їх в формі декларацій в уста героїв. Ця хибка особливо помітна там, де автор змальовує психологічну трансформацію своїх героїв, коли вони починають розуміти дійсність і протестувати проти неї. Читач мусить напружувати всю свою увагу, щоб уявити собі конкретні й детальні причини таких змін в поглядах героїв роману. Замість на опису й змалювання еволюції поглядів трафаретними політичними деклараціями разить штучністю. Надіємось, що в дальшій своїй праці, в нових творах, Іван Лобода присвячуватиме більше уваги мистецькому зображенню політичної дійсності.

Але, не зважаючи на ці хиби, цю книжку варто рекомендувати до читання. Канадське видавництво „Клюб Приятелів Української Книжки” робить дуже добре діло, коли дає змогу друкуватись молодим авторам і новаторствує в тематиці творів.

Лідія Горова

Яр. Славутич

Епілог

(Із книги „Розстріляна муза”)

Від редакції:

В цьому році українці в вільному світі відзначають 20-річчя жахливого комуністичного терору на Україні.

Відомий український поет Яр. Славутич підготував до друку книгу „Розстріляна муза” що виходить в видавництві М. Денисюка в Аргентині.

Друкуючи тут вірш „Епілог”, зазначаємо, що в наступних числах нашого журналу, над творчістю Я. Славутича зупинемось детальніше.

Рясних вінків не клали вам,
Жалоби в горна не сурмили.
Не знати жонам і синам,
Де ваші сховано могили.

Чи в дикім пралісі гниють
Співних батьків шляхетні кості,
Чи їхній попіл дальню путь
Колує в синій високості.

Хто знає? Їх вітальний дух
Не захитавсь перед катом,
Чи в колі нашептів заглух
І впав негідним і проклятим.

Прости їм, Боже, як вони
Неправду чесними устами
Рекли в обладі сатани,
Що їх терпінь слабила тами,

Але блаженний вічний рай
Пошли тому, хто стрів затято
Льохів тортури, темні вкрай,
І йшов під кулю, як на свято,

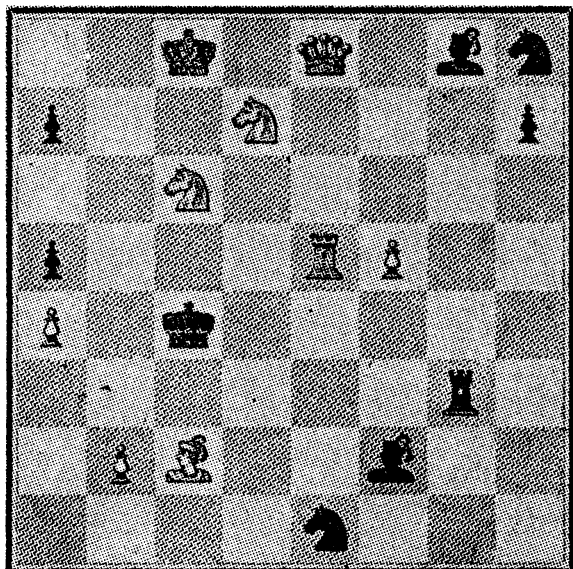
Тому, хто гордий маєстат
Свої власної погорди
Нехибно склав, — і бліднув кат,
Ясні вчуваючи акорди —

Слова, що мислей і чуття
Коштовну, ковану окрасу
Несли над зарвами буття,
Вели над урвищами часу.

О, душ могутні владарі!
Гряде пропам'ятна заплата.
В майбутній радісній порі,
Коли сестра віднайде брата,

Коли збере отець синів,
Коли людьми назвуться люди,
Висока слава щасних днів
Про вас ніколи не забуде!

Книгу „Розстріляна муза” (українські поети й письменники, заслані й розстріляні московськими більшовиками) випускає у світ видавництво М. Денисюка в Буенос-Айресі (Аргентина).

Подав О. Одарченко
(Білі починають і виграють.)